

Universitätsbibliothek Wuppertal

Orationvm Marci Tvl. Ciceronis

Accesserunt breues animaduersiones ex doctissimorum hominum
commentariis, quibus ita loci permulti explicantur, vt vulgo receptæ
lectionis vbique ratio habeatur

Cicero, Marcus Tullius

Lvgdvni, 1586

Oratio L: In M. Antonium Philippica octava

Nutzungsrichtlinien Das dem PDF-Dokument zugrunde liegende Digitalisat kann unter Beachtung des Lizenz-/Rechtehinweises genutzt werden. Informationen zum Lizenz-/Rechtehinweis finden Sie in der Titelaufnahme unter dem untenstehenden URN.

Bei Nutzung des Digitalisats bitten wir um eine vollständige Quellenangabe, inklusive Nennung der Universitätsbibliothek Wuppertal als Quelle sowie einer Angabe des URN.

[urn:nbn:de:hbz:468-1-343](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:468-1-343)



P. B. IN M. ANTONIVM
PHILIPPICA

OCTAVA.

ORATIO L.

CONSULVS hesterno die est acta res, Ci
Pansa, quam postulabat institutum consula-
tus tui. Parum mihi uisus es eos, quibus cede-
re non soles, sustinere. Nam, cum senatus ea
uirius fuisset, quae solet, & cum re uiderent omnes esse bel-
lum, quidamque id uerbum remouendum arbitrarentur:
tua uoluntas in discessione fuit ad lenitatem propensior.
Victa igitur est propter asperitatem, te auctore, nostra sen-
tentia: uicit L. Caesaris amplissimi uiri, qui, uerbi atro-
citate dempta, oratione fuit, quam sententia, lenior. Quam-
quam is quidem, antequam sententiam diceret, propinqui-
tatem excusauit. Idem fecerat, me consule, in sororis uiro,
quod hoc tempore in sororis filio fecit, ut & luctu sororis
moueretur, & saluti reip. prouideret. Atque ipse tamen Ce-
sar praecipit uobis quodammodo, P. C. ne sibi assentire mini-
cum ita dixit, aliam sententiam se dicturum fuisse, eamque se ac-
rep. dignam, nisi propinquitate impediretur. Ergo ille au-
culus: num etiam uos auiculi, qui illi estis assensu. At in quo
fuit controuersia? Belli nomen ponendum in sententia quidam
non putabant: tumultum appellare malebant, ignari non
modo rerum, sed etiam uerborum. Potest enim esse bellum
sine tumultu: tumultus esse sine bello non potest. Quid est
enim

enim aliud tumultus, nisi perturbatio tanta, ut maior timor oriatur? unde etiam nomen ductum est tumultus. Itaque maiores nostri tumultum Italicum, quod erat domesticum: tumultum Gallicum, quod erat Italiae finitimum, praeterca nullum tumultum nominabant. Grauius autem esse tumultum, quam bellum, hinc intelligi licet, quod bello Italico uacationes ualent, tumultu non ualent. Ita fit, quemadmodum dixi, ut bellum sine tumultu possit, tumultus sine bello esse non possit. Etenim, cum inter bellum, & pacem medium nihil sit, necesse est, tumultum si belli non sit, pacis esse: quod quid absurdius dici, aut existimari potest? Sed nimis multa de uerbo, rem potius uideamus P. C. quam quidem intelligo uerbo fieri interdum deteriore solere. Nolumus hoc bellum uideri, quam igitur municipiis, & coloniis ad excludendum Antonium auctoritate damus? quam ut milites fiant sine ui, sine multa, studio, uoluntate? quam, ut pecunias in rempub. polliceantur? Si enim belli nomen tolletur, municipiorum studia tollentur: consensus populi Rom. qui iam descendit in causam, si nos languescimus, debilitetur necesse est. Sed quid plura? D. Brutus oppugnatur: non est bellum? Mutina obsidetur: ne hoc quidem bellum est? Gallia uastatur: quae pax potest esse certior? Illud uero quis potest bellum esse dicere? consulem fortissimum uirum cum exercitu misimus: qui cum esset infirmus ex graui, diuturnoque morbo, nullam sibi putauit excusationem esse oportere, cum ad reip. praesidium uocaretur. C. quidem Caesar non exspectauit nostra decreta: praesertim cum illud esset atatis bellum contra Antonium sua sponte suscepit, decernendi enim tempus nondum erat: belli autem gerendi tempus si praetermisisset, uidebat, republ. oppressa, nihil posse decerni. Ergo illi nunc, & eorum exercitus in pace uer

P. 215.

uerfantur. non est hostis is, cuius praesidium Claterna de-
 iecit Hircius? non est hostis, qui consuli armatus obsistit?
 F. B. designatum consulem oppugnat? nec illa hostilia uerba, nec
 bellica, quae paullo ante ex collegae litteris Pansa recitauit?

DEIECI PRAESIDIUM: CLATERNA PO-
 TITVS SVM: FVGATI EQVITES: PROE-
 LIVM COMMISSVM: OCCIDI ALIQVOT.
 quae pax potest esse maior? delectus tota Italia decreti, su-
 blatis uacationibus: saga cras sumentur: consul se cum praesidio
 descensurum dixit. Vtrum hoc bellum non est? etiam
 tantum bellum, quantum numquam fuit. Ceteris enim bel-
 lis, maximeq; ciuilibus contentionem reipublicae causa
 faciebat. Sylla cum Sulpitio de iure legum, quas per uim
 Sylla latas dicebat: Cinna cum Octauio de honorum ci-
 uium suffragiis: rursus cum Mario, & Carbone Sylla, ne
 dominarentur indigni, & ut clarissimorum hominum cru-
 delissimam puniretur necem. Horum omnium bellorum
 causa ex reipublicae contentione natae sunt. de proximo
 bello ciuili non libet dicere: ignoro causam: detestor exitum.
 Hoc bellum quintum ciuile geritur (atq; omnia in no-
 strae aetate inciderunt) primum non modo non in dissensione &
 discordia ciuium, sed in maxima consensione, incredibiliq;
 concordia omnes idem uolunt, idem defendunt, idem sentiunt.
 Cum omnes dico, eos excipio, quos nemo ciuitate dignos
 putat. Quae est igitur in medio belli causa posita? nos deo-
 rum immortalium templa, nos muros, nos domicilia, se-
 desque populi Romani, aras, focos, sepulchra maiorum,
 nos leges, iudicia, libertatem, coniuges, liberos, patriam
 defendimus. contra M. Antonius id molitur, id pugnat, ut
 haec omnia perturbet, euertat, praedam reipublicae causam
 belli putet, fortunas nostras partim dissipet, partim disper-
 tiat

tiat parricidiis. In hac tam dispari atione belli miserrimum
 illud est, quod ille latronibus suis pollicetur primum domos P. 216.
 (urbē enim se diuisurum confirmat) deinde omnibus por-
 tis, quo uelint, deducturum. omnes Casones, omnes Saxa,
 ceteraq; pestes, quæ sequuntur Antonium, ades sibi optimas,
 hortos, Tusculana, Alba definiunt. Atq; etiam homines a-
 grestes, si homines sunt illi potius, quā pecudes, inani spe ad
 aquas usq; Puteolanas prouehuntur. Ergo habet, Antonius,
 quod suis pollicetur. Quid nos? nū quid tale habemus? dii
 meliora; id enim ipsum agimus, ne quis posthac eiusmodi
 quidquā possit polliceri. inuitus dico, sed dicendū est. Hasta
 Cæsaris, patres conscripti, multis improbis & spem affert,
 & audaciam. uiderunt enim ex mendicis fieri repente di-
 uites. itaq; hastam semper uidere cupiunt ij, qui nostris
 bonis imminent: quibus omnia pollicetur Antonius. Quid
 nos? nostris exercitiis quid pollicemur? multo meliora,
 atque maiora. scelerum enim promissio & iis, qui exspe-
 ctant, perniciosa est, & iis, qui promittunt. Nos liberta-
 tem nostris militibus, leges, iura, iudicia, imperium orbis
 terræ, dignitatem, pacem, otium pollicemur. Antonij igitur
 promissa cruenta, tætra, scelerata, diis, hominibusq; inui-
 sa, nec diuturna, nec salutaria: nostra contra honesta, inte-
 gra, gloriosa, plena lætitiæ, plena pietatis. Hic mihi etiam
 Q. Fufius uir fortis, ac strenuus, amicus meus, pacis com-
 moda commemorat. quasi uero, si laudanda pax esset, ego id
 æque commode facere nō possem, semel enim pacē defendi?
 non semper otio stuidi? quod cū omnibus bonis utile est, tū
 præcipue mihi. Quem enim cursum industria mea tenere
 potuisset sine forensibus caussis, sine legibus, sine iudiciis?
 quæ esse non possunt, civili pace sublata. Sed quæso, Calene,
 quid tu? seruitutem pacem uocas? Maiores quidem nostri P. B.

non

non modo, ut liberi essent, sed etiam, ut imperarent, arma capiebant: at tu arma abiicienda censēs, ut seruiamus. Quae causa iustior est belli gerendi, quam seruitutis depulsio? in qua etiam si non sit molestus dominus: tamen est miserrimum, posse, si uelit, immo alia causa iusta, haec necessaria est. nisi forte ad te hoc non putas pertinere, quod te socium fore speras dominationis Antonij. In quo bis laboris: primum, quod tuas rationes communibus anteponis. deinde quod quidquam stabile, aut incundum in regno putas, non, si tibi antea profuit, semper proderit. Quinetiam memini, de illo homine queri solebas: quid te facturum de bellua putas? Atque ais eum te esse, qui semper pacem optaris: semper omnes ciues uolueris saluos, honesta ratio, sed ita si bonos, & utiles reip. ciues: sin eos, qui natura ciues sunt, uoluntate hostes, saluos uelis, quid tandem interest inter te, & illos? Pater quidem tuus, quo utebar sene auctore adulescens, homo seuerus, & prudens, primas omnium ciuium P. Nasicae, qui Tib. Gracchum interfecit, dare solebat: eius uirtute, consilio, magnitudine animi, liberatam remp. arbitrabatur. Quid? nos à patribus num aliter accepimus? Ergo is tibi ciuis si temporibus illis fuisset, non probaretur, quia non omnes saluos esse uoluisset? Quod L. Opimius consul uerba fecit de republ. de eare ita censuerunt, VTI OPIMIUS CONSUL REMPVB. DEFENDERET. Senatus haec uerbis, Opimius armis. Num igitur eum, si tum esses, temerarium ciuem, aut crudelem putares? aut Q. Metellum, cuius quattuor filij Consulares? P. Lentulum principem senatus? quid complures alios summos uiros, qui cum L. Opimio consule armati

P. 217. Gracchum in Aueninum persecuti sunt? quo in praelio Lentulus graue uulnus accepit: interfectus est Gracchus, & M.

& M. Fulvius consularis, eiusque duo adolescentuli filij: illi
 igitur viri vituperandi. nō enim ciues omnes saluos esse vo-
 luerunt. Ad propiora veniamus. C. Mario, L. Valerio cō-
 s

ibus senatus remp. defendendā dedit: L. Saturninus tri-
 bunus plebis, Glaucia prator est interfectus, omnes illo
 die Scauri, Metelli, Claudij, Catuli, Scœnule, Crassi arma
 sumpserūt. nū aut cōsules illos, aut clarissimos viros vitupe-
 randos putas? ego Catilinam perire nolui. num tu, qui om-
 nes saluos vis, Catilinam saluam esse voluisti? Hoc interest,
 Calene, inter meam sententiam & tuam. ego nolo quem-
 quam ciuem committere, ut morte multandus sit: tu etiam
 si commiserit, conservandum putas. In corpore si quid eius-
 modi est, quod reliquo corpori noceat, viri ac secari pati-
 mur, ut membrorum aliquod potius, quam totum corpus
 intreat: sic in reipublica corpore, ut totum saluū sit, quid-
 quid est pestiferum, amputetur. Dura vox: multo illa du-
 rior, Salvi sint improbi, scelerati, impij: deleantur innocen-
 tes, honesti, boni, tota reipublica. Vno in homine, Q. Fu-
 si, fateor te vidisse plus quam me, ego P. Clodium arbitra-
 bar perniciosum ciuem, sceleratum, libidinosum, impium,
 audacem, facinosum: tu contra sanctū, tēperatum, inno-
 centem, modestum, retinendum ciuem, & optandum in hoc
 uno te plurimum vidisse, multum me errasse cōcedo. Nam,
 quod me tecum iracūde agere dixisti solere, non est ita. ue-
 hementer agere fateor, iracunde nego. omnino irasci ami-
 cis non temere soleo, ne si merentur quidem. Itaq; sine ver-
 borum cōtumelia a te dissentire possum, sine animi summo
 dolore non possum. parva est enim mihi tecū; aut parva de
 re dissensio: ego huic videlicet faueo, tu illi? in reuocro ego
 D. Bruto faueo: tu M. Antonio. ego conservari coloniam
 populi Ro. cupio, tu expugnari studes. an hoc negare po-
 tes?

tes? qui omnes moras interponis, quibus infirmetur Brutus, melior fiat Antonius? quousque enim pacē dicis uelle te res geritur: conductæ uinæ sunt: pugnatur acerrime: qui intercurrerent, missimus tres principes ciuitatis: hos contēpsit, reiecit, repudiauit Antonius: tu tamē permanes constantissimus defensor Antonij. Et quidē, quo melior senator uideatur, negat se illi amiciū esse debere: cū suo magno esset beneficio, uenisse eum contra se. uide quā a caritas sit patriæ. cū homini sit iratus, tamen reipublicæ causa defendit Antonium. Ego te, cū in Massilienses tā es acerbus, Fusi, nō animo æquo audio. quousque enim Massiliam oppugnabis? ne triūphus quidem sine fecit bellū? per quem lata est urbs ea, sine qua nūquam ex Transalpinis gentibus maiores nostri triumpharunt. quo quidem tēpore populus Rom. ingemuit. quamquam proprios dolores suarū rerū omnes habebant: tamen huius ciuitatis fidelissime miseras, nemo erat cinis, qui a se alienas arbitraretur. Cæsar ipse, qui illis fuerat iratissimus, tamē propter singularem eius ciuitatis grauitatem, & fidem, quotidie aliquid iracūdiæ remittebat: te nulla sua calamitate ciuitas satiare tam fidelis potest? Rursus me iam irasci fortasse dices. ego autem sine iracundia dico, ut omnia, nec tamen sine dolore. Neminem illi ciuitati inimicum esse arbitror, qui amicus sit huic ciuitati. Excogitare, quæ tua ratio sit, Calene, non possum. antea deterrere te, ne popularis esses, non poteramus: exorare nunc, ut sis popularis, non possumus. Satis multa cū Fufio, ac sine odio omnia, nihil sine dolore. Credo autem, qui generi querelam moderate ferat, æquo animo laturū amici. Venio ad reliquos consulares, quorum nemo est, iure meo hoc dico, quin mecum habeat aliquam cōiunctionem gratiæ, alij maximam, alij mediocrem, nemo nullam. quam hestermus dies nobis, consularibus dico, turpis illuxit! iterum

legatos? quid si ille faceret inducias? ante os, oculosq; legatorum, tormentis Mutinam uerberauit: opus ostendebat, munitionemq; legatis: ne punctum quidem temporis, cum legati adessent, oppugnatio respirauit. Ad hunc legatos? cur? an, ut eorum reditu uehementius pertimescatis? Equidem cum antea legatos decerni non censuissim, hoc me tamen consolabar, quod, cum illi ab Antonio contempti, & reiecti reuertissent, dixissentque senatui, non modo illum e Gallia non discessisse, ut censuissimus, sed ne a Mutina quidem recessisse potestatem sibi D. Bruti conueniendi non fuisse: fore, ut omnes inflammati odio, excitati dolore, armis, equis, uiris D. Bruto subueniremus, nos etiam languidiores facti sumus, postquam Antonij non solum audaciam, & scelus, sed etiam insolentiam, superbiamq; perspeximus. Utinam L. Cæsar ualeret, Ser. Sulpitius uiueret: multo melius hæc causa ageretur a tribus, quam nunc agitur ab uno. dolenter hoc dicam potius, quam contumeliose. deserti, deserti, inquam sumus, P. C. a principibus, sed, ut iam sæpe dixi, omnes in tanto periculo, qui recte, & fortiter sentient, erunt consulares. animum nobis afferrè legati debuerunt: timorem attulerunt: quamquam mihi quidem nullum: quamuis de illo, ad quem missi sunt, bene existiment: a quo etiam mandata acceperunt. Pro dij immortales, ubi est ille mos, uirtusq; maiorum? C. Popillius apud maiores nostros, cum ad Antiochum regem legatus missus P. B. esset, & uerbis senatus denuntiasset, ut ab Alexandria discederet, quam obsidebat: cum tempus ille differret, uirgula stantem circumscriptis, dixitq; se renuntiaturum senatui, nisi prius sibi respondisset, quid facturum esset, quam ex illa circumscriptione excederet. præclare senatus enim faciem secum attulerat, auctoritatem reipub. cui qui non parer,

non ab eo mandata accipiēda sunt, sed ipse est totus repudiandus. An ego ab eo mandata acciperem, qui senatus mandata contemneret? aut ei cum senatu quidquam commune iudicaret, qui imperatorem populi Ro. senatum prohibente, obsideret? At quæ mandata? qua arrogantia? quo stupore? quo spiritu? Cur autem ea legatis nostris dabat? cum ad nos Cotylam mitteret ornamentum, atque arcem amicorum suorum, hominem adlitium? si vero tum fuit edilis, cum eum iussu Antonij in conuiuium serui publici loris ceciderunt. At quam modesta mandata? ferrei sumus, P.C. qui quidquā huic negemus. VTRAMQVE PROVINCIAM, inquit, REMITTO; EXERCITVM DEPONO: PRIVATVS ESSE NON RECUSO. Hæc sunt enim uerba. redire ad se uidetur. OMNIA OBLIVISCOR, IN GRATIAM REDDO. Sed quid adiungit? SI LEGIONIBVS MEIS SEX, SI EQVITIBVS, SI COHORTI PRÆTORIÆ PRÆDEM, AGRVMQVE DEDERITIS. His etiā præmia postulet, quibus ut ignoscatur, si postulet, impudentissimus iudicetur? Addit præterea, quos ipse cū Dolabella dederit agros, teneant ij, quibus dati sunt, Hic est Campanus ager, & Leontinus, qua duo maiores nostri annonæ perfugia ducebant. Cauet mimis, aleatoribus, lenonibus: Casoni etiam, & Saxæ cauet; quos centuriones pugnaces, & lacertosos inter mimorum, & mimarum greges collocauit. Postulat præterea, ut chirographorum, & commentariorum sua, collegæque sui decreta maneat. Quid laborat, ut habeat quod quisque; mercatus est, si quod accepit, habet qui uendit? & ne tangatur rationes ad Opis: id est, ne sestertium septies millicies recuperetur: ne fraudi sit septemuiris, quod egissent. Nucula hoc, credo, admo

P. 219.

admonuit. uerebatur fortasse, ne amitteret tantas clientelas. Caueri etiam uult iis, qui secum sunt, qui quid contra legem commiserunt. Mustela, & Tironi prospicit: de se nihil laborat. Quid enim commisit unquam? num aut pecuniam publicam attigit? aut hominem occidit? aut secum habuit armatos? Sed quid est, quod de iis laboreat? Postulat enim, ne sua iudicialis lex abrogetur. quo impetrato, quid est, quod metuat? an re suorum aliquis à Cyda, Lysiade, Curio condemnatur? Neque tamen nos urget mandatis pluribus? remittit aliquantum, & relaxat. GALLIAM, inquit, TOGATAM REMITTO, COMATAM POSTVLO. Otiosus uidelicet esse mauidt. Cum sex legionibus, inquit, iisq; suppletis ex D. Bruti exercitu, non modo ex deli Elu suo. tandiuq; ut obtineat, dum M. Brutus, C. Cassius consules proconsulesue provincias obtinebunt ** huius comitibus C. frater eius. est enim iam annus, ut repulsam tulit. IPSE AUTEM UT QUINQUENNIVM, inquit, OBTINEAM. At istud uetat lex Caesaris, & tu acta Caesaris defendis? Hæc tu mandata L. Pifo, & tu L. Philippe, principes ciuitatis non dico animo ferre, uerum auribus accipere potuistis? Sed, ut suspicor, terror erat quidam: nec nos ut legati apud illum fuistis, nec ut consulares: nec uestram, nec reipub. dignitatem tenere potuistis. Et tamen nescio quo pacto, sapientia quadam credo, quod ego non possum, non nimis irati reuertistis. Vobis M. Antonius nihil tribuit, clarissimis uiris, legatis populi Rom. nos quid non legato Antonij Cotyla concessimus? cui portas huius urbis pater eius non erat, huic hoc templum patuit: huic aditus in senatum fuit: hic hesternò die sententias nostras in codicillos, & omnia uerba referebat: huic se etiam summis honoribus nisi contra dignitatem suam uenditabant.

O di immortales, quam magnum est personam in repub-
 tueri principis: quæ non animis solum debet, sed etiam ocu-
 lis seruire ciuium! domum recipere legatum hostium, in
 cubiculum admittere, etiam seducere, hominis est nihil de
 dignitate, nimium de periculo cogitantis. Quod autem est
 periculum? nam, si maximum in discrimen uenitur, aut li-
 bertas parata uictori est, aut mors exposita uicto. quorum
 alterum optabile est, alterum effugere nemo potest. turpis
 autem fuga mortis omni est morte peior. Nam illud qui-
 dem non adducor ut credam, esse quosdam, qui inuideant
 alicuius constantia, qui labori, eius perpetuam in repub.
 adiuuanda uoluntatem & à senatu, & à populo Rom.
 probari moleste ferant. Omnes id quidem facere debeba-
 mus: eaq; erat non modo apud maiores nostros, sed etiam
 nuper summa laus consularium, uigilare, adesse animo,
 semper aliquid pro repub. aut cogitare, aut facere, aut di-
 cere. Ego, P. C. Q. Scauulum augurem memoria teneo bel-
 lo Marsico, cum esset summa senectute, & perdit a ualetu-
 dine, quotidie, simulatque luceret, facere omnibus conue-
 niendi sui potestatem: neque eum quisquam illo bello uidit
 in lecto: senexque, & debilis primus ueniebat in curiam.

P. 220. Huius industriam maxime equidem uellem ut imitaretur
 is, quos oportebat: secundo autem loco, ne alterius labori
 inuiderent. Etenim P. C. cum in spem libertatis sexennio
 post simus ingressi, diutiusq; seruitutem perpassi, quam cap-
 tui frugi, & diligentes solent: quas uigilias, quas sollicitu-
 dines, quos labores liberandi populi Rom. causa recusare
 debemus? Equidem, P. C. quamquam hoc honore usi, rogati
 esse solent, cum est in sagis ciuitas: statui tamen à uobis, ce-
 terisq; ciuibus in tanta atrocitate temporis, tantaque per-
 turbatione populi Rom. non differre uestitu. Non enim ita

gerimus nos hoc bello consulares, ut æquo animo populus Rom. uisurus sit nostri honoris insignia: cum partim e nobis ita timidi sint, ut omnem y populi Rom. beneficiorum memoriam abiecerint: partim ita à repub. auersi, ut se hosti fauere præ se ferant, legatos nostros ab Antonio despectos esse, & irrisos facile patiantur, legatū Antonij subleuatum uelint. hunc enim reditu ad Antonium prohiberi ne gabant oportere, & in eodem excipiendo sententiā meam corrigebāt. quibus geram morem. redeat ad imperatorem suum Varius, sed ea lege, ne unquam Romam reuertatur. certis autem, si errorem suum deposuerint, & cum rep. in gratiam redierint, ueniam, & impunitatem dādam puto. Quas ob res ita censeo: EORVM, qui cum M. Antonio sunt, qui ab armis discesserint, & aut ad C. Pansa, aut ad Hircium consules, aut ad Decimum Brutum imperatorem, C. S. designatum, aut ad C. Casarem propratorem, ante idus Martias primas adierint, eis fraudi ne sit, quod cum M. Antonio fuerint. Si quis eorum, qui cum M. Antonio sunt, fecerit, quo honore, præmione dignus esse uideatur: uti C. Pansa, A. Hircius C. S. alter, amboue, si eis uidebitur, de eius honore, præmione, primo quoq; die ad senatum referant. Si quis post hæc ad Antonium profectus fuerit, præter L. Varium, senatum existimaturum eum contra rempub. fecisse.

P. B.

ÈÈÈ

IÑ